

Razne stvari.

Slikarska in reprodukcijska umetnost.

Nabralo se nam je tvarine z umetniškega polja, o kateri moramo poročati vsaj pregledno.

„Hrvatski salon.“ Koncem lanskega leta so priredili hrvaški slikarji v Zagrebu razstavo večinoma modernih slik, prvi hrvaški ‚salon‘ v smislu velikomestnih razstav. Razstavili so znani hrvaški umetniki kakor zlasti Vlaho Bukovac (najznamenitejši), Bela Csikoš, Robert Frangeš, Oto Iveković, Franjo Pavačić, Rudolf Valdec, Robert Auer i. dr. „Društvo hrvatskih umjetnika“ je nato izdalo reprodukcije slik v štirih zvezkih, krasno tiskanih in opremljenih s krajšimi poetičnimi izdelki novodobnih pesnikov pod naslovom „Hrvatski salon“. Kar se tiče formalne, oblikovne in tehniške strani tega ‚Salona‘, treba mu res priznati fin okus, kakor tudi dovršeno reprodukcijo umotvorov. V tem oziru ne zaostaja ‚Salon‘ za najboljšimi proizvodi drugih narodov. Gledé na vsebino pa žal ne moremo hvaliti vseh objektov, ne samo, ker ne odobrujemo v obrazovalni umetnosti brezobzirne telesne golote, kakršno n. pr. Bukovac rabi brez potrebe in brez umetniške ideje (n. pr. v „Študiji za Magdalenu“), ampak ker nekateri tudi v drugih ozirih ne odgovarjajo umetniškim zahtevam. Pač pa so nekatere slike dragocene umetnine. Ker se ne dá nazor utemeljiti v kratkem poročilu, bodi nam dovolj ta opazka. Razstavo samo je ostro kritikoval zagrebški „Katolički list“ z moralnega stališča. Želeti bi bilo, da bi vsaj nezrela mladina ne pohajala v razstavo slik, v kateri more le zvedenec res objektivno in umetniško uživati in ocenjati umetna dela. — Naposled omenjamo še, da je reprodukcijska tvrdka Margetić & drug v Zagrebu pokazala vsega priznanja vredno zmožnost za umetniške reprodukcije.

Kranjsko v slikah in opisih. Spominski album. Izdal Julij Laurenčič. Založil L. Schwentner, knjigotržec v Ljubljani. V tej zbirki imamo najprej 12 listov velikih tiskanih slik s Kranjskega in pet listov „odličnih trgovskih in obrtnih zavodov na Slovenskem“. Poslednji del seveda ne služi umetnosti, ampak bolj reklamni, a o prvem delu moramo reči, da je res krasno dovršen. Tu se nam kaže Ljubljana z okolico, Bled, Kamnik, Postojnska jama, Radovljica, Belopeško jezero, Kranj, hrib pri Št. Petru i. dr., Senožeški grad, Novomesto, Kočevje in drugi kraji in stavbeni predmeti. Sestava manjših slik v celoto je okusna, tisk z vnanjo opravo tega dela je mojsterski. Vsak list ima tudi svoj primerni opis. Zato

bo ta zvezek ne samo v kras vsaki salonski mizi, ampak tudi v pouk o naši ožji domovini. Cena 90 kr. ni visoka.

Razglednice. Kakor „listja in trave“ je prišlo v najnovejšem času razglednic na površje. Pred tremi leti so bile še redke take dopisnice, ki so imele na drugi strani natisnjeno kako pokrajinsko ali arhitekturno sliko. A v poslednjih treh letih so preplavili podjetniki tudi našo domovino z razglednicami. Še nedavno so nekateri nabirali take razglednice: a danes, ko jih je neizmerno veliko, mislimo, bo za nabiravca žetev le prebogata, da bi se dala spraviti v kak predalček. Čeprav je ta stvar nekak časovni sport, vendar ni brez pomena za našo domovino. Lepe razglednice, ki zahajajo v razne kraje, kažejo tudi našo domovino tujcem. A tudi v gmotnem oziru ni to delo slabo za naše narodne trgovce. Le to naj bi jim bilo na srcu, da bi slovenski jezik v slovenskih napisih in pozdravih bil zastopan častno, ne pa prav nič ali pa nečastno. Ako je kaj slovenskega na razglednici, ne bo je kupec zato zavrgel, ako jo sploh namerja kupiti. Torej nujno svetujemo podjetnikom v tem oziru več ponosa in narodne zavednosti.

Našemu uredništvu so poslale razne tvrdke svoje lepe izdelke na ogled, zato jih tukaj omenjamo. Sila veliko jih je izdelala bodisi zase, bodisi za razne naročnike (n. pr. gosp. bukoveza A. Turka) ljubljanska „Katoliška tiskarna“. Izdelki te tiskarne so večinoma dobri, kar kaže njihov veliki uspeh. Sama zase je izdala razglednice s slikami ljubljanskih cerkvá, prav lepe razglednice (brez potrebe tudi samo-nemške) z barvano sliko blejskega jezera. Gosp. Anton Turk v Ljubljani utegne imeti med ljubljanskimi založniki najbogatejšo zalogo za razne kraje iz naše domovine. — Omenili smo že razglednice naše „družbe sv. Cirila in Metoda“; izdal je nadalje razglednice na izbero g. Ivan Bonač v Ljubljani. Prav posebno fine, samo fotografskim in svetlopisnim potem izvedene nam je pa poslal g. Anton Jerkič, fotograf v Gorici. Njegova zbirka nam kaže 63 različnih slik, največ iz Goriške, pa tudi iz Kranjske. Lahko rečemo, da ta velika množica živo priča o zmožnosti Jerkičevega zavoda, do katerega se Slovenci vselej smemo obračati z zaupanjem, da jim bo postregel ceno in dobro.

Pole s podobami za šolo in dom. Založila družba za razmnoževalno umetnost. Na Dunaju. Komisijska zaloga: Ces. kr. zaloga šolskih knjig na Dunaju. Poročali smo že o prvi vrsti teh pol, katera vrsta obsega števil. 1. do 25. Druga vrsta, ki jo imamo sedaj pred očmi, obsega števil. 26. do 50.

Predmeti tem-le slikam so zgodovinski, kulturni, svetopisemski, zemljepisni, bajeslovni in gospodarski. Seveda ne pridevamo vsem slikam iste cene, ker niso vse jednako jasne, lepe in poučne. Nekatere slike so res krasna dela, kakor n. pr. Romanski samostan, cesar Maksimilijan I., Turki oblegajo Dunaj (1683), sv. Severin, Trnuljčica, Levi, Vinstvo i. dr. Izdelali so slike različni risarji-umetniki, kakor R. Berut, V. Brožik, O. Friedrich, K. Hassmann, F. Jenewein, R. Russ, H. Schwaiger, M. Suppantšitsch (!) i. dr. Pač pa lahko rečemo o vseh, da so na svoj način dobri umotvori, ki imajo vrednost ne samo za učence, katerim so v prvi vrsti namenjene, ampak tudi za vsakega prijatelja umetnosti. Na hrbtu vsake pole čitamo primeren spis ali pojasnilo slike v jako lepem slovenskem jeziku, kakor je sploh vsa uravnava jako skrbna, točna in pravilna. — Vsekako nam podaje tukaj društvo za razmnoževalno umetnost delo, katerega ne presega nobeno drugo tako delo iz tujine, in vendar je cena prav nizka. 25 pol z umetniškim zavitkom stane 1 gld. 50 kr., posamezne pole črne po 5 kr., barvane po 10 kr. Poleg tega se dobiva tudi krasna izdaja za 5 gld cela vrsta. Visoko ministerstvo je te pole za šole priporočilo šolam. Lahko in radi jih priporočamo tudi mi šolam in zasebnikom, ker moramo biti v istini hvaležni društvu za razmnoževalno umetnost, da je priredilo slike tudi s slovenskim besedilom in jih opremilo s slovenskimi podpisi.

Iz belokranjskega besednega zaklada.

(Priobčuje *J. Šašelj*.)

(Konec.)

štrekinjati, ta izraz sem priobčil že v „Dom in svetu“ 1897, stran 544. *PI.* ima štekljati. Zanimivo je, da se je vrnil tu *r* za *št* kakor tudi n. pr. kištra = kišta, klestriti = klestiti, štrukati = štukati, štrukniti = štukniti. Primeri še šundrati = šundati in pajsirati = pajcati.

šuma, e, *f.*, bedak.

šumast, bedast.

šúmina, e, *f.*, = šuma.

tafljač, a, *m.*, cvekač.

táfljavec, a, *m.* = tafljač.

telícina, e, *f.*, telica.

tepnja, e, *f.*, pretep.

tóčnik, a, *m.*, brus, ki se vrti.

topol, a, *m.*, trepetljika, die Zitterpappel. Pravijo, da se zato trese, ker ga je Jezus preklel. Ko je namreč bežal pred Judi in se skril pod topol, se

je ta stresel in ga s tem izdal Judom. V kazen ga je Jezus preklel.

toren, *adj.*, smeten: letos je šenica jako torna. Prvotni pomen je menda moljav, ker se imenuje „torec“ žitni molj.

trdóvati, trd biti; némoj trdóvati = ne bodi trd!

trgovija, e, *f.*, trgovina.

úgiben, *adj.*, ugibek.

ugrezívati, ugrezovati.

úraven, *adj.*, raven.

usekívati, usekovati.

utrgévati, utrgovati.

váleka, *adv.*, valje, takoj.

varáncija, e, *f.*, goljufija.

več, *adv.*, samo; imam več enega konja = samo.

veček, a, *m.*, ona bi šla rada na veček = kjer je več.

vera, e, *f.*, poslati pismo na vero = nefrankovano.

voščljív, *adj.*, ni tega mi ni voščljiv = mi ne voščl.

volta, e, *f.*, odzvonilo mu je dve volti = dvakrat.

vozóvina, e, *f.*, voznina.

vrabičar, a, *m.*, der Sperber.

vrbík, a, *m.*, der Weidenwald.

vrtoglávina, e, *f.*, vrtoglavica.

zábežljív, *adj.*, pozabljív.

zabuškati, zabušiti.

zagniti, nagniti.

zagrintáviti, grintav postati.

zakupáriti, zaarati.

zasekívati, zasekovati.

zasómbiti, zasuniti; vrata zasombiti z zásombo.

zaténjati, = zatónjati, zaspati.

zátrošen, *adj.*, potrošljív, zapravljív.

zavarati, prevarati.

zavjeti, vjeti, einfangen.

zavráziti, zavražiti.

zavrgévati, zavrgovati.

zduhniti, pihniti.

zimóča, e, *f.*, mrzlota.

zlisíčiti, ogoljufati.

zločéstija, e, *f.*, hudobija.

zmehúriti se; vsa roka se mi je zmehurila = po vsi roki so se mi izpustili mehurji.

zmetnja, e, *f.*, zmetanje.

zmrkniti se, zmračiti se.

zmrzévina, zmrzlina.

žbril, i, *f.*, krompirjeva cima.

žítišče, a, *n.*, prosišče.

žitven, *adj.*, žiten.

žlópatl, žlampati.

žumboreti, žuboreti.

žveplenják, a, *m.*, žveplano vino.